

Nitra – kláštor kamaldulov – Kostol sv. Jozefa (Č. ÚZPF PO: 1513/2)

9. Návrh ochrany, obnovy a prezentácie pamiatkového objektu

9.1. Zhrnutie výsledkov a záverov architektonicko–historického výskumu

Predmetom výskumu boli nadzemné i čiastočne archeologicky odkryté murované konštrukcie Kostola sv. Jozefa v centrálnej časti kamaldulského kláštora v Nitre. V zmysle podrobne zosumarizovaných výsledkov výskumu v kapitole 6.3. vznikol objekt vo svojom zachovanom pôdorysnom rozsahu v rámci jednej stavebnej etapy s využitím aj staršieho stavebného materiálu rozobratej staršej kláštornej architektúry. Výstavbu kostola možno na základe písomných prameňov datovať do záveru 90. rokov 17. storočia. Z mladších barokových úprav 18. storočia boli identifikované zamurovky niektorých otvorov, výklenkov a realizácia novej interiérovej omietkovej vrstvy sprevádzaná aj úpravou ozdobnej profilácie hlavíc pilierov víťazného oblúka. Zároveň výskum identifikoval viacero technologických prvkov stavby, dokladajúcich spôsob výstavby a jej priestorového stuženia (lôžka po lešení, lôžka a drážky pre situovanie ťahadiel, napájanie múrov v procese postupujúcej výstavby, lôžka klenieb a pod.). Vďaka zachovaniu vzácnych ikonografických historických materiálov bolo možné torzálne zachované zvyšky architektúry tiež interpretovať v rámci zaniknutých, resp. archeologizovaných častí stavby, ktoré boli zatiaľ identifikované nedeštruktívnym georadarovým archeologickým prieskumom RNDr. Tirpáka a ráta sa s ich archeologickým odkryvom v predstihu 2. etapy obnovy. Vzhľadom na minimálny rozsah terajšieho sondážneho archeologického výskumu, je možné ďalšie poznatky o vývoji a podobe stavby spresniť počas plánovaného plošného archeologického odkryvu sutín.

Doterajší architektonicko-historický výskum vďaka spresneniu poznatkov o podobe a stavebnom vývoji objektu a jeho stavebných detailov priniesol dostatočné poznatky potrebné k určeniu nasledujúceho návrhu pamiatkovej obnovy.

9.2. Požiadavky na zachovanie, obnovu a prezentáciu kultúrnych hodnôt skúmanej časti kultúrnej pamiatky, jej hmotnej podstaty, prvkov a detailov tvoriacich jej súčasť

9.2.1. Zdôvodnenie navrhovaných zásahov a úprav

Predmetom výskumu boli nadzemné časti zrúcaniny Kostola sv. Jozefa v centrálnej časti kamaldulského kláštora. Vzhľadom na torzálnu zachovanosť architektúry a obmedzenú výpovednú schopnosť známych historických ikonografických prameňov, je aj na základe rozhodnutia KPÚ ako nosná metóda obnovy preferovaná konzervačná metóda pamiatkovej obnovy s prípustnosťou lokálnych doplnkov v miere, ktorú si vyžaduje statické zabezpečenie objektu, bezpečný pohyb návštevníkov pamiatky i čitateľnejšia forma prezentácie jednotlivých detailov.

Hlavným dôvodom zvolenej metódy je snaha o zachovanie autentického ruinálneho vzhľadu zachovanej pamiatky a vysoký stupeň jej torzálnosti, znemožňujúci pri súčasných poznatkoch prijať rekonštrukčný prístup celku a ani časti pamiatky.

Celkovo je prístup konzervačnej obnovy zameraný na zachovanie autentickej hmoty zrúcaniny a jej prvkov pri snahe o predĺženie jej životnosti a vytvorenia bezpečného pohybu pre návštevníkov. Vzhľadom na finančnú a časovú náročnosť, i potrebu zosúladenia výskumných a stavebných prác na celkovej obnove pamiatkového objektu, autor tohto návrhu doporučuje celkovú obnovu a prezentácie kostola rozdeliť do dvoch etáp:

V 1. etape obnovy dôjde ku konzervácii a stabilizácii dnešných nadzemných murív objektu v zmysle nižšie uvedeného návrhu obnovy a doporučení statika. Táto realizácia bude sprevádzaná len lokálnymi archeologickými sondami, zameranými na nevyhnutné odkrytie základov oporných pilierov a spodných častí špaliet vstupných otvorov, či lícnych častí muriva severnej sakristie, ktoré budú v tejto etape domurované a dopĺňané.

Nasledujúca 2. etapa obnovy môže z bezpečnostných dôvodov nasledovať až po zakonzervovaní a stabilizovaní nadzemných murív v 1. etape, pričom jej bude predchádzať plošné archeologické doskúmanie interiéru kostola a prilahlých častí exteriéru, s cieľom zistenia celkového rozsahu zachovanosti murív lode, dlažieb, priečok bočných priestorov presbytéria a pod. Rovnako je v rámci tohto výskumu potrebné určenie historickej nivelety v exteriéri kostola v 17.–18. storočí. Na základe týchto zistení sa v spolupráci so statikom doporučuje vykonať aj architektonicko-historické doskúmanie odkrytých architektur a zhotovenie doplnkového návrhu obnovy, ktorý bude riešiť výslednú obnovu a prezentáciu stavby ako celku.

Z vyššie uvedeného možno pokladať nasledujúci návrh obnovy nadzemných murív len za prvú etapu návrhu celkovej obnovy pamiatkového objektu.

9.2.2 Požiadavky na odstránenie predchádzajúcich nevhodných zásahov a úprav

Pamiatka v súčasnosti tvorí súčasť verejnosti neprístupného areálu špecializovanej nemocnice a okrem drobných sanačných zásahov v 20. storočí (eternitové striešky nad pilastrami, zabetónovanie kaverny piliera víťazného oblúka), nebola odborne konzervovaná a ani ucelene pamiatkovo prezentovaná. V súčasnosti je interiér i bezprostredné okolie pamiatky prekryté zásypmi sutín, ktoré nevhodne deformujú priestorové proporcie zachovaných zvyškov architektúr i samotného interiéru niekdajšieho kostola. Vo východnom i južnom susedstve objektu sa nachádza lesný porast pokrývajúci nepreskúmané archeologizované zvyšky mníšskych obydľí i ďalšej zástavby kláštora. V severnom susedstve pamiatky sa nachádza dominujúca moderná budova pavilónu liečebne, postavená v roku 2008 na mieste predchádzajúcej modernej budovy, ktorá úplne prekryla plochu zaniknutých mníšskych príbytkov. Tým sa do budúcnosti zmarila ucelenejšia prezentácia centrálnej časti kláštora s jednotlivými mníšskymi obydľami a sakrálnou stavbou. Sutiny v okolí skúmaného kostola boli v minulosti odstránené len čiastočne, a to najmä v západnej časti kostola, kde bol uskutočnený čiastočný archeologický výskum a plocha zaniknutej lode upravená na prístupovú asfaltovú komunikáciu s parkoviskom.

V súvislosti s úpravami v blízkom okolí sakrálnej stavby došlo v dávnejšej minulosti aj k odstráneniu nástupného schodiska v západnom susedstve kostola, ktoré spájalo v svažitom a terasovito upravenom priestore kláštora samotný kostol s dodnes stojacou budovou kláštora na západnej strane. Týmto sa nevhodne odčlenila hlavná a dodnes využívaná kláštorná budova od vyvýšenej terasy so sakrálnou stavbou.

Opísané nevhodné zásahy na skúmanom pamiatkovom objekte i v jeho okolí je možné v súčasnosti eliminovať len čiastočne, avšak i súčasná situácia pripúšťa postupné ucelené odprezentovanie zaniknutých častí kláštora a ich sprístupnenie verejnosti ako súčasti kultúrneho dedičstva prezentujúceho našu najstaršiu kresťanskú minulosť.

9.3. Návrh konkrétnych opatrení na záchranu a obnovu skúmanej časti pamiatky a na jej vhodné funkčné využitie

9.3.1. Širšie vzťahy a celková komunikačná schéma

Súčasný prístup ku zvyškom sakrálnej stavby vedie od severu lokálnou obslužnou asfaltovou cestou obchádzajúcou liečebný pavilón, i moderným schodiskom medzi pavilónom a niekdajšou kláštornou budovou. Priestorom zaniknutej kostolnej lode prechádza asfaltová obslužná cesta lemovaná parkoviskom pre zamestnancov nemocnice.

Predložený návrh preto v snahe o ucelenú prezentáciu pamiatky navrhuje odstránenie parkoviska i cesty z priestoru zaniknutej kostolnej lode a perspektívne odčleniť sprístupnenie kostola i areálu zaniknutých mníšskych obydľí od prevádzky dnešného areálu nemocnice a prístup zabezpečiť novozriadenou cestou z južnej strany, nezávisle od prevádzky nemocnice.

Zrúcanina kostola a postupne prezentovaných a odkrývaných mníšskych obydľí by tak mohla v budúcnosti tvoriť celok prezentovanej archeologickej lokality v prepojení na krajinársky lesopark s turistickými náučnými chodníkmi.

Pri perspektívnej prezentácii kláštorného kostola návrh doporučuje riešiť ucelenú prezentáciu jeho pôdorysu po archeologickom odkrytí zasypaných konštrukcií s možnosťou doplnenia o nástupné murované schodisko k bývalej kláštornej budove, ktoré bolo v minulosti odstránené. Detailný návrh prezentácie celku kláštorného kostola bude teda možný až po ďalšej etape archeologického výskumu v rámci 2. etapy obnovy, po konzervovaní a statickom zabezpečení dnešných nadzemných murív, ktorým je podrobne venovaný aj predložený návrh obnovy.

Z hľadiska budúcej prezentácie celku kláštorného kostola sa predpokladá, že zasypané murivá kostolného trojlodia môžu byť konzervované nad úrovňou terénu v miere ich zachovania, alebo aj v úrovni terénu, na spôsob vyloženia obrysu murív kamennou dlažbou. Plochy v susedstve murív sa navrhuje odlíšiť tak, aby bola jednoznačne vizuálne i materiálovo odlišená povrchová úprava plochy mimo pôdorys kostola od plochy niekdajšieho interiéru kostola. Možno nateraz len predpokladať, že v rámci interiéru kostola by sa zrekonštruovala zaniknutá dlažba, ak archeologický výskum prinesie o jej podobe dostatočné poznatky, alebo sa sypkým štrkovým materiálom interiérový priestor spochôdzni a zároveň sa krycou tenkou pochôdnou vrstvou ochráni možné torzálne zvyšky historických dlažok. V časti exteriéru bude potrebné doriešiť odvodnenie príľahlého terénu a upraviť plochu napr. zatrávnením tak, aby jednoznačne vyjadrovala charakter historického exteriéru stavby, jednoznačne odlišiteľného od interiérovej plochy najmä v časti pôdorysnej prezentácie zaniknutej kostolnej lode. Čiastočným povytiahnutím murív je možné v prípade získania dostatočných poznatkov z budúceho archeologického výskumu tiež zvýrazniť polohu historických vstupov do kostolnej lode a usmerniť tak aj pohyb návštevníkov.

Nezanedbateľnou súčasťou celej budúcej prezentácie pamiatkového objektu by mal byť aj informačný systém v podobe napr. panela s inštruktívnymi fotografiami, alebo 3D modelu rekonštruovanej podoby kláštorného kostola, či celého kláštorného areálu.

Nasledujúci návrh obnovy sa sústreďuje konkrétne na spôsob obnovy skúmaných zachovaných zvyškov dnešných nadzemných murív.

9.3.2. Všeobecné podmienky obnovy

Pri obnove historických murív a ich doplnkov je potrebné dodržať nasledovné podmienky:

Ako **stavebný materiál** v novo dopĺňaných častiach je potrebné použiť lomový kameň i tehly pôvodného druhu, veľkosti i farebnosti, získané zo sutín, so zreteľom na lícne plochy vo vizuálne exponovanej polohe. Pri murovaní je potrebné v lícných častiach historických murív zachovať vodorovné vrstvenie muriva na spôsob originálneho a na zachované pôvodné vrstvenie existujúcich častí sa plynulo napojiť. Pri absencii zachovanosti dostatočného množstva historických tehál v sutinách, je možné pri murovaní použiť aj inú historickú tehlu podobných rozmerov. V miestach upravovaných historických korún murív, ako i v miestach korún novodopĺňaných murív je potrebné murivo ukončiť tak, aby bolo zabezpečené dôsledné odvodnenie celej plochy koruny a aby bol zároveň zachovaný ruínálne zvlnený priebeh koruny. Ako najlepšiu dlhodobú ochranu korún sa doporučuje po zrealizovaní sanácie a odvodnenia koruny osadenie trávnatého drnu, najlepšie zo suchomilných tráv rastúcich v lokalite kostola a v jeho okolí. V tejto súvislosti doporučujeme nadviazať spoluprácu s miestnou Fakultou prírodných vied UKF v Nitre

Ako **povrchová úprava** sa vo všetkých doplnkoch navrhuje použiť rezný povrch lomového kamenného muriva, bez plošnej alebo lokálne roztieranej povrchovej úpravy. Malta v škárach bude preto zatlačená cca 1-2 cm za vonkajšie líce kameňa a jej povrch bude zdrsnený tak, aby evokoval zvetraný a nie neprirodzene vyhladený povrch. Lícne plochy kameňa je potrebné pri murovaní dôsledne očistiť od stečenej malty a ponechať začistené v režnom charaktere. Pri hĺbkovom škárovaní je potrebné vychádzať z návrhu statika Ing. Kohúta. V miestach, kde sa pôvodná malta v škárach historického muriva zachovala vcelku dobre, nedôjde k plošnému preškárovaniu originálneho muriva, ale len k lokálnemu doplneniu škár v miestach hĺbkového vydrobenia pôvodnej malty. V miestach historického muriva so zachovanou omietkou, bude táto omietka zakonzervovaná.

Konzervácia omietok a ich uchytenie o podklad budú vykonané na základe technologického návrhu reštaurátora, pričom konzervovanie a čiastočná rekonštrukcia zvetranej omietkovej profilovanej výzdoby hlavíc pilierov víťazného oblúka spadá pod odborné reštaurátorské práce. Autor tohto návrhu doporučuje prezentáciu mladšej najzachovalejšej podoby ozdobnej profilácie hlavíc pilierov a ich čiastočné dorekonštruovanie

v miere zistených poznatkov a nadväznú nenápadnú prekrytiu ochrannou strieškou zamedzujúcou zatekaniu dažďových vôd (historická ochranná eternitová strieška nad piliermi je už rozpadnutá a nefunkčná).

Pri výbere **maltového plniva** návrh doporučuje, aby sa zloženie novej maltovej zmesi a zároveň škárovacej malty čo najviac priblížilo fyzikálnym vlastnostiam a vizuálnej podobe pôvodnej vápenno-pieskovej malty. Preto sa doporučuje použiť maltu z dobre odležaného vyhaseného vzdušného vápna haseného tradičným spôsobom. V zmysle návrhu statika je pridávanie vody k vápennej kaši nutné obmedziť na minimum, aj za cenu horšej spracovateľnosti. Ako plnivo sa navrhuje použiť kamenná drvina frakcie 0 – 12, najlepšie z miestnych zdrojov. Pomer miešania vápno : piesok je 2:7. Takáto malta sa použije na vypĺňanie kaverien i na hĺbkové škárovanie. Zároveň sa do malty doporučuje pridať pre urýchlenie karbonizačného procesu puzolanovú prísadu - metakaolin s výrobným označením MEFISTO L05 v pomere cca 1,5 lopaty (resp. 3 plne fangle) na miešačku s úžitkovým objemom bubna 130 l – t.j. na 2 stavebne fúriky (doporučenia statika Ing. V. Kohúta pre torzálnu architektúru).

Mierne nastavovanie cementom je prípustné len v najnamáhanejších častiach muriva, ako sú napr. koruny, kde doporučený prípustný pomer cementu, vápna a piesku činí 1:8:24.

9.3.3. Terénne úpravy

Bezprostredné okolie stavby bude zabezpečené proti prílivu povrchových vôd i zosuvu sutín, a to vhodným spádovaním a odvodnením priľahlého terénu. Finálne úpravy okolia a odvodnenie sa doporučujú uskutočniť až v 2. etape obnovy, po plošnom archeologickom plošnom doskúmaní objektu.

9.3.5. Funkčné využitie objektu

Zrúcanina kostola je v súčasnosti nevyužívaná, situovaná v areáli nemocnice bez voľného prístupu pre verejnosť. V budúcnosti sa po pamiatkovej prezentácii a postupnom odkrytí mníšskych obydlí doporučuje sprístupniť lokalitu aj pre verejnosť a funkčne odčleniť od prevádzky špecializovanej nemocnice.

9.3.6. Návrh konkrétnych opatrení

Vychádzajúc z požiadavky statickej stabilizácie, konzervácie a čitateľnejšej prezentácie nadzemných murív, sa navrhujú nasledovné konkrétne opatrenia pre jednotlivé časti stavby:

Solitérne stojaci fragment severného múru lode (GD 24, 25)

1. domurovanie vydrobeného líca západnej časti interiérového líca a domodelovanie chýbajúcej špalety priechodného otvoru
2. konzervácia omietok medzi pilastrami a nadmurovanie hladkých driekov pilastrov max. do výšky nábehu hlavíc u susedných pilierov víťazného oblúka, t.j. do max. výšky 304,14 m, a ruinálne ukončenie konzervovanej koruny
3. po archeologickom preverení funkcie predstúpeného muriva pod driekmi pilastrov ako spojitkej pätky bude táto pätká v miestach vydrobenia domurovaná
4. domurovanie vydrobeného líca východnej časti interiérového líca a domodelovanie chýbajúcej špalety priechodného otvoru
5. domurovanie vydrobených líc vo východnom ukončení a v korune severného líca múru
6. konzervovanie omietok vo východnom ukončení muriva lode a čiastočné domurovanie vydrobeného prevysnutého odtrhu v úrovni nad nábehom zaniknutého záklenku priechodu (GD 25:6); v domurovke zachovať zjazvenú odtrhovú hranu

Severný múr presbytéria (GD 24, 25)

7. konzervovať omietku na združených pilieroch víťazného oblúka a domurovať vypadnuté líce východnejšieho piliera v nadväznosti na archeologicky odkrytý základ, resp. spodnú časť piliera (GD 24:7; 25:7); zároveň v domurovke vymodelovať západnú špaletu vstupu do severného priechodného priestoru (GD 24:9; 25:9)
8. konzervovať a čiastočne reštaurátorsky rekonštruovať zvetranú ozdobnú omietkovú profiláciu hlavíc pilierov (profil zdokumentovaný v GD 23)
9. domurovať chýbajúce špalety a ostenie vstupného otvoru v nadväznosti na archeologicky odkryté spodné časti špaliet a zachované horné časti špaliet s nábehom segmentového záklenku (v prípade archeologického doloženia prítomnosti zaniknutého ostenia kamenného alebo dreveného portálu – zárubne, možnosť prezentovania v podobe vynechania zvislého lôžka po vypadnutom ostení); zrekonštruovať zrútený segmentový tehlový záklenok v mieste zachovaného nábehu a domurovať vypadnuté murivo nad ním; záklenok bude v priečnom smere mierne stúpajúci na sever v nadväznosti na roztvárajúci sa priebeh špaliet a v prípade prezentácie zvislých lôžok vypadnutého ostenia portálu bude nad nimi zhotovenú samostatný segmentový záklenok, vyvýšený od južného ukončenia záklenku špaliet

cca o 15-20 cm

10. konzervácia zvetraného povrchu jadrovej omietkovej vrstvy bez rekonštrukcie jej hladného povrchu
11. domurovanie vypadnutej zamurovky drážky pre ťahadlo; zamurovku realizovať podľa zachovanej časti čisto tehlovým murivom; drážku možno v prípade záujmu využiť na nenápadné situovanie káblov elektrického vedenia za účelom budúceho realizovania osvetlenia zručaniny menšími svietidlami na korune múrov
12. nad dorekonštruovanými hlavicami pilierov víťazného oblúka zhotoviť v mieste nefunkčnej striešky z eternitových prvkov novú vizuálne nenápadnú striešku (možnosť využitia moderných materiálov, napr. priehľadný polykarbonát), pôdorysne lemujúcu obrys pilierov a zamedzujúcu dopadu dažďovej vody na omietkovú výzdobu hlavic pilierov; murivo nad strieškou v mieste výpadkov líca domurovať pri zachovaní ruinálne zvlnenej koruny
13. kavernu domurovať pri zachovaní priebežného otvoru hranolového lôžka vyhnutého trámu
14. kavernu domurovať pri zachovaní priebežného otvoru hranolového lôžka vyhnutého trámu
15. veľkú kavernu v spodnej časti zamurovať pri vymodelovaní nerovnomerného interiérového líca muriva, ktoré v podobe zvislej nerovnomernej jazvy pokračuje smerom nahor; hĺbkové výpadky v hornej časti jazvy domurovať pri zachovaní nerovnomerne líca múru
16. drážku po vypadnutí ťahadle zachovať ako technologický doklad konštrukčného charakteru stavby a v miestach výpadkov domurovať
17. drážku po vypadnutí ťahadle zachovať ako technologický doklad konštrukčného charakteru stavby a v miestach výpadkov domurovať
18. v časti vydrobeného líca zvlnenej koruny múru je potrebné pri rekonštrukcii jeho lícnej plochy vymurovať aj predsadenú tehlovú rímsu z tehlových tvaroviek so zaoblenou spodnou časťou; rímsa bude v zachovanej úrovni 305,10 m obnovená v celej dĺžke zachovanej časti koruny múru, pričom vzhľadom na neznáme pokračovanie profilu hornej časti klenbovej rímsy, navrhujem nad spodným radom oblých rímsových tehál vymurovať mierne ustúpené 3–4 rady tehál s nerovnomerne ustúpeným lícom, aby sa takto modelovaným odtrhom zvýraznila absencia horného pokračovania neznámeho profilu nábežnej rímsy

Južná stena severného priestoru bočnej kaplnky (GD 24; 26)

19. zachovať lôžko nábehu valenej výsečovej klenby spolu s lôžkom lemujúcim polkruhovú lunetu; doplnené budú len lokálne výpadky múru
20. plošne zvetrané líce koruny múru bude domurované pri zachovaní ruinálne zvlneného tvaru koruny
21. vandalská kaverna nesúvisiaca s historickým otvorom bude zamurovaná a zamurovka bude lícovať zarovno s interiérovým lícom múru
22. kavernu domurovať pri zachovaní priebežného otvoru hranolového lôžka vyhnutého trámu
23. zamurovaný výklenok s čiastočne vypadnutou zamurovkou bude v mieste jazvy záklenku nanovo zaklenutý a výpadok muriva nad záklenkom domurovaný, omietka vo výklenku bude zakonzervovaná a zamurovka ponechaná v dnešnom stave kvôli názornej analytickej prezentácii hĺbky výklenku a jeho dodatočného zamurovania
24. , 25., 26., lôžka po trámoch lešenia budú zachované a v časti rozpadu u stredného lôžka bude toto nanovo domodelované
27. kavernu domurovať pri zachovaní priebežného otvoru hranolového lôžka vyhnutého trámu
28. domurovať chýbajúce špalety a záklenok vstupného otvoru v nadväznosti na archeologicky odkryté spodné časti špaliet a zachované horné časti špaliet s nábehom segmentového záklenku; záklenok bude v priečnom smere mierne stúpajúci na sever v nadväznosti na roztvárajúci sa priebeh špaliet a v časti napojenia na východnú špaletu bude v interiérovej stene vymodelovaná jazva zaniknutej priečky oddeľujúcej severný priestor bočnej kaplnky od vstupnej predsieni
29. nárožie v napojení muriva lode bude v miestach výpadkov domurované a v časti interiérovej južnej steny v domurovke bude modelovaná jazva odtrhu zaniknutej priečky oddeľujúcej vstupnú predsieň od malého bočného priestoru
30. nad jazvou deliacej steny bočnej severnej lode bude v miestach hĺbkového výpadku doplnené murivo pri zachovaní charakteru nerovnomerného líca odtrhu zaniknutej priečky, pričom z bočnej západnej strany bude v prevysnutom odtrhu zrúteného záklenku otvoru medzi loďami doplnené murivo zakončené nerovnomerne na spôsob odtrhu
31. deliaca stena oddeľujúca priestor severnej lode od priestoru severnej bočnej kaplnky bude čiastočne v mieste zvetranej koruny premurovaná pri zachovaní ruinálne zvlnenej koruny

Severná stena severného priestoru bočnej kaplnky (GD 24)

32. západná časť steny zachovaná do výšky cca 1 m nad dnešným terénom bude v mieste výpadku po archeologickom odkrytí domurovaná spolu s čiastočne obnovenými špaletami vstupného otvoru, ktorý v tejto časti možno nateraz predpokladať na základe historického pôdorysu kostola z 18. storočia a predpokladá sa odkrytie jeho zvyškov archeologickým výskumom
33. vo východnej časti steny dôjde k premurovaniu rozvoľnenej koruny pri modelovaní jej ruinálne zvlneného priebehu a v častiach zamurovaných otvorov budú styčné škáry zvýraznené pri škárovaní lôžok medzi kameňmi
34. v severovýchodnom nároží bude stena spevnená plynulo stúpajúcim domurovaním a nadpojením na východnú stenu severného priestoru

Východná stena severného priestoru bočnej kaplnky (GD 24; 28)

35. bude v časti zvetranej koruny premurovaná a vymodelovaná v podobe ruinálne zvlnenej koruny

Východná stena presbytéria (GD 24; 28)

36. bude v časti chýbajúcej južnej špalety okenného otvoru domurovaná spolu s chýbajúcou časťou stúpajúceho parapetu tak, že južná špaleta bude zrkadlovo kopírovať zachovanú severnú a bude povytiahnutá do neucelenej výšky (cca 304,60 m) a následne sa ruinálne zvlnenou korunou jej murivo nadpojí na konzervovanú korunu južnej časti opísanej steny presbytéria

Južná stena presbytéria (GD 24; 27)

37. drážku po vypadnutom ťahadle zachovať ako technologický doklad konštrukčného charakteru stavby a v miestach výpadkov domurovať
38. drážku po vypadnutom ťahadle zachovať ako technologický doklad konštrukčného charakteru stavby a v miestach výpadkov domurovať
39. kavernu v mieste vypadnutého záklenku nad výklenkom v protiľahlej severnej stene južnej bočnej kaplnky domurovať spolu so záklenkom tak, že domurovka bude lícovať líce južnej steny presbytéria a konštrukcia tehlového záklenku bude siahať až po južné líce, ako tomu nasvedčujú zachované lôžka vypadnutého záklenku
40. hĺbkové výpadky v hornej časti jazvy domurovať pri zachovaní nerovnomerne líca

múru

41. v časti vydrobeného líca hornej časti múru je potrebné pri rekonštrukcii jeho lícnej plochy domurovať aj chýbajúce časti predsadenej tehlovej rímsy z tehlových tvaroviek so zaoblenou spodnou časťou; rímsa bude v zachovanej úrovni 305,02 m obnovená v celej dĺžke múru, pričom vzhľadom na neznáme pokračovanie profilu hornej časti klenbovej rímsy, navrhujem nad spodným radom oblých rímsových tehál vymurovať mierne ustúpené 3–4 rady tehál s nerovnomerne ustúpeným lícom, aby sa takto modelovaným odtrhom zvýraznila absencia horného pokračovania neznámeho profilu nábežnej rímsy
42. v časti vydrobeného líca zvlnenej koruny múru bude líce plošne domurované pri zachovaní ruinálne zvlnenej koruny múru
43. hranolové lôžko po vyhnutí tráme bude zachované
44. hranolové lôžko po vyhnutí tráme bude zachované
45. domurovanie vypadnutej zamurovky drážky pre tiahlo; zamurovku realizovať podľa zachovanej časti čisto tehlovým murivom; drážku možno v prípade záujmu využiť na nenápadné situovanie káblov elektrického vedenia za účelom budúceho realizovania osvetlenia zručaniny menšími svietidlami na korune múrov
46. nad dorekonštruovanými hlavicami pilierov víťazného oblúka zhotoviť vizuálne nenápadnú striešku (možnosť využitia moderných materiálov, napr. priehľadný polykarbonát), pôdorysne lemujúcu obrys pilierov a zamedzujúcu dopadu dažďovej vody na omietkovú výzdobu hlavic pilierov; murivo nad strieškou v mieste výpadkov líca domurovať pri zachovaní ruinálne zvlnenej koruny
47. domurovať chýbajúce špalety a ostenie vstupného otvoru v nadväznosti na archeologicky odkryté spodné časti špaliet a zachované horné časti špaliet s nábehom segmentového záklenku (v prípade archeologického doloženia prítomnosti zaniknutého ostenia kamenného alebo dreveného portálu – zárubne, možnosť prezentovania v podobe vynechania zvislého lôžka po vypadnutí ostení; zrekonštruovať zrútený segmentový tehlový záklenok v mieste zachovaného nábehu a domurovať vypadnuté murivo nad ním; záklenok bude v priečnom smere mierne stúpajúci na sever v nadväznosti na roztvárajúci sa priebeh špaliet a v prípade prezentácie zvislých lôžok vypadnutého ostenia portálu bude nad nimi zhotovenú samostatný segmentový záklenok, vyvýšený od južného ukončenia záklenku špaliet cca o 15-20 cm
48. konzervovať omietku na združených pilieroch víťazného oblúka a domurovať

vypadnuté líce východnejšieho piliera v nadväznosti na archeologicky odkrytý základ, resp. spodnú časť piliera (GD 24:48); zároveň v domurovke vymodelovať západnú špaletu vstupu do severného priechodného priestoru (GD 24:9)

49. konzervovať a čiastočne reštaurátorsky rekonštruovať zvetranú ozdobnú omietkovú profiláciu hlavic pilierov (profil zdokumentovaný v GD 23)
50. domurovať vypadnuté líce východného ukončenia steny lode v nadväznosti na archeologicky odkrytý základ; zároveň v domurovke vymodelovať východnú špaletu medzilodného otvoru (GD 24:50)

Severná stena priestoru južnej kaplnky (GD 24; 29)

51. nad jazvou deliacej steny bočnej južnej lode bude v miestach hĺbkového výpadku doplnené murivo pri zachovaní charakteru nerovnomerného líca odtrhu zaniknutej priečky, pričom z bočnej západnej strany bude v prevysnutom odtrhu zrúteného záklenku otvoru medzi loďami doplnené murivo zakončené nerovnomerne na spôsob odtrhu
52. doplnenie vydrobeného líca hornej časti predstúpeného nárožného muriva lode pri zachovaní ruinálne zvlnenej podoby koruny
53. domurovať chýbajúce špalety a záklenok vstupného otvoru v nadväznosti na archeologicky odkryté spodné časti špaliet a zachované horné časti špaliet s nábehom segmentového záklenku; záklenok bude v priečnom smere mierne stúpajúci na juh v nadväznosti na roztvárajúci sa priebeh špaliet a v časti napojenia na východnú špaletu bude v interiérovej stene vymodelovaná jazva zaniknutej priečky oddeľujúcej priestor južnej bočnej kaplnky od vstupnej predsene
54. doplnenie výpadku jazvy zrútenej deliacej priečky pri zachovaní nelícovaného muriva odtrhu
55. , 56., 57., 58 zachovať a lokálne vyspraviť hranolové lôžka po vyhnutých lešenárskych trámoch
59. doplnenie vydrobeného líca a vymodelovanie priebežného lôžka hranolového vyhnitého trámu
60. domurovanie zvislého výpadku v prípade, že sa po archeologickom odkrytí nepotvrdí jeho súvislosť s neznámou konštrukciou
61. výklenok v mieste jazvy záklenku nanovo zaklenúť tehlovým záklenkom a výpadok muriva nad záklenkom domurovať, omietka vo výklenku bude zakonzervovaná
62. domurovať kavernu pri zachovaní hranolového priebežného lôžka

63. doplnenie hĺbkových výpadkov v jazve pri zachovaní zjazveného líca odtrhu
64. zachovanie vodorovného lôžka zrútenej klenby
65. výklenok bude v mieste jazvy záklenku nanovo zaklenutý tehlovým záklenkom a výpadok muriva nad záklenkom domurovaný, omietka vo výklenku bude zakonzervovaná
66. doplnenie výpadku líca a zachovanie hranolového lôžka
67. zachovanie hranolového lôžka
68. doplnenie vydrobeného líca pri zachovaní ruinálneho zvlnenia koruny múru
69. drážku po vypadnutom ťahadle zachovať ako technologický doklad konštrukčného charakteru stavby a v miestach výpadkov domurovať
70. drážku po vypadnutom ťahadle zachovať ako technologický doklad konštrukčného charakteru stavby a v miestach výpadkov domurovať
71. zachovať vodorovné lôžko po zrútenej klenbe

Východný stena bočnej južnej kaplnky (GD 24; 28)

72. doplnenie vydrobeného líca pri domodelovaní obrysu čela zrútenej valenej klenby; čiastočné nadmurovanie pri zachovaní ruinálne zvlnenej podoby koruny
73. zachovanie a konzervovanie vodorovného ústupku múru ako doklad úrovne podkrovia bočnej kaplnky
74. domurovanie zrúteného nárožného muriva pri zachovaní nepravidelného odtrhu v časti južnej steny bočnej kaplnky, s cieľom priestorového vystuženia oslabeného nárožia

Južný múr bočnej južnej kaplnky (GD 24)

75. západná časť zasypaného múru, lokálne vystupujúceho do výšky cca 0,5 m nad dnešným terénom bude v mieste výpadkov po archeologickom odkrytí domurovaná spolu s čiastočne obnovenými špaletami vstupného otvoru, ktorý v tejto časti možno predpokladať na základe historického pôdorysu kostola z 18. storočia a je potrebné ho preveriť archeologickým výskumom; vo východnej časti steny dôjde k premurovaniu rozvoľnenej koruny pri modelovaní jej ruinálne zvlneného priebehu
76. deliaca stena oddeľujúca priestor južnej lode od priestoru južnej bočnej kaplnky bude v mieste zvetranej koruny premurovaná pri zachovaní ruinálne zvlnenej koruny

Východná fasáda presbytéria s bočnými kaplnkami (GD 24)

77. bude plošne preškárovaná, v častiach vydrobených nároží domurovaná a prilahlý terén

odvodnený

10. Požiadavky na vykonanie prípadných ďalších špecializovaných výskumov

Stavebno-technický prieskum a návrh statického zabezpečenia

Archeologické lokálne sondy v 1. etape obnovy za účelom odkrytia spodných častí domurovávaných konštrukcií

Archeologické plošné doskúmanie interiéru i blízkeho okolia stavby v predstihu 2. etapy obnovy zameranej na celkovú prezentáciu a obnovu v súčasnosti zasypaných častí murív a konštrukcií

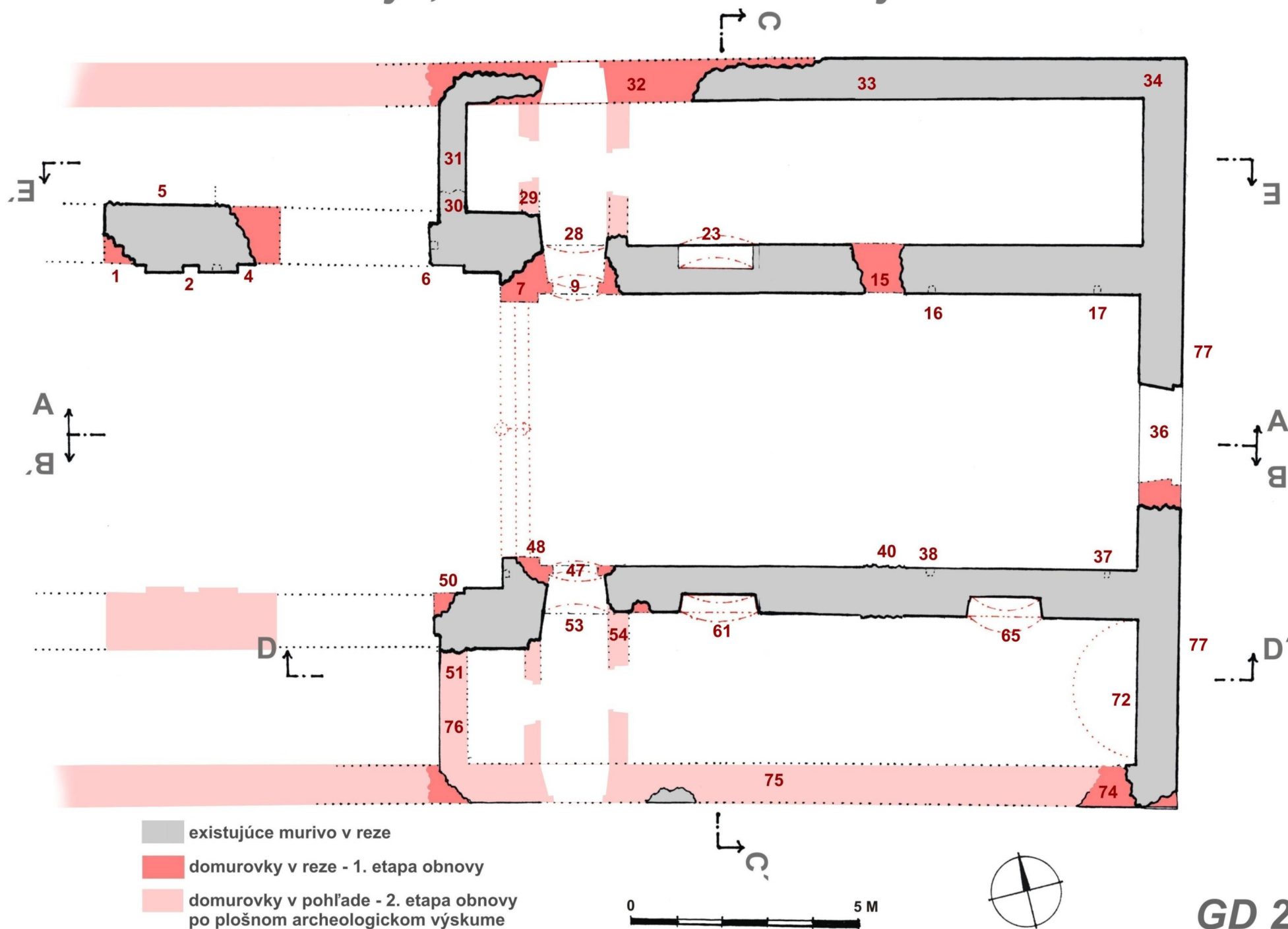
Doplňkový architektonicko-historický výskum a návrh obnovy v rámci 2. etapy obnovy, zameraný na archeologicky odkrývané a t.č. zasypané murované konštrukcie

Archívny výskum písomných prameňov s dôrazom na obdobie novoveku, s cieľom precizovania poznatkov o stavebnom vývoji a premenách kláštora v novoveku.

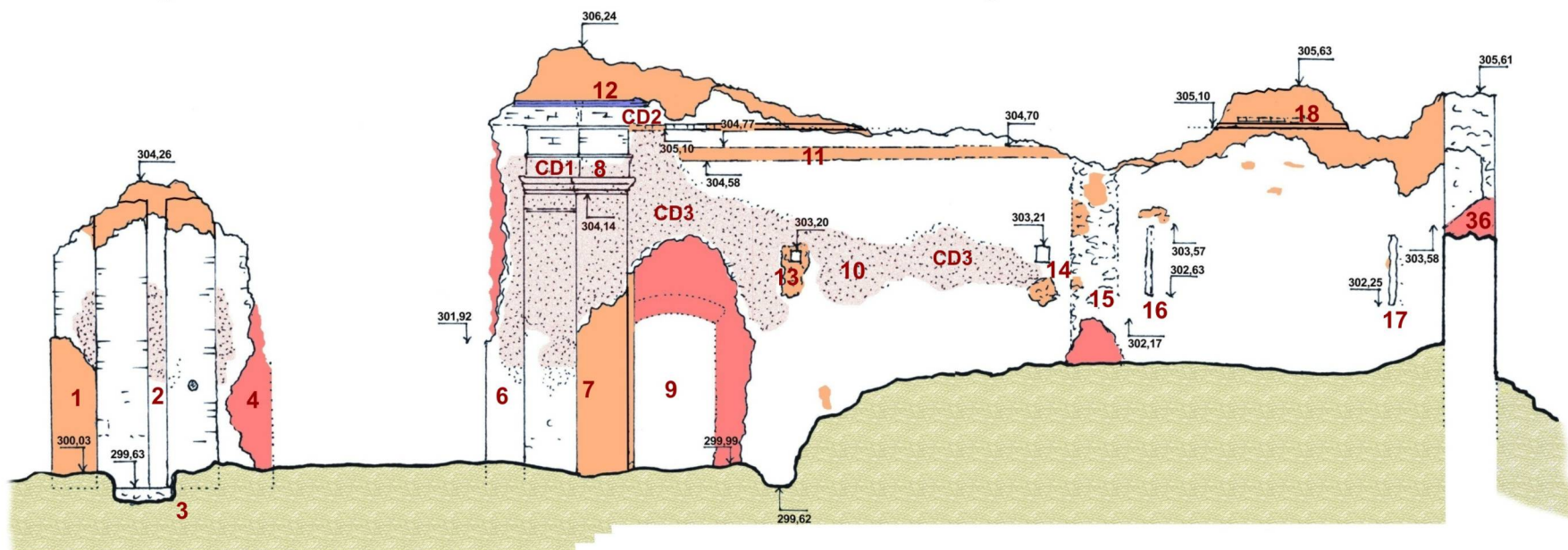

ProMonument s.r.o.
Štefánikova 563/14
953 01 Zlaté Moravce
IČO: 47354305 DIČ: 2023833207

Ing.arch. Martin Bóna, júl 2014

Pôdorys, M 1:75 - návrh obnovy

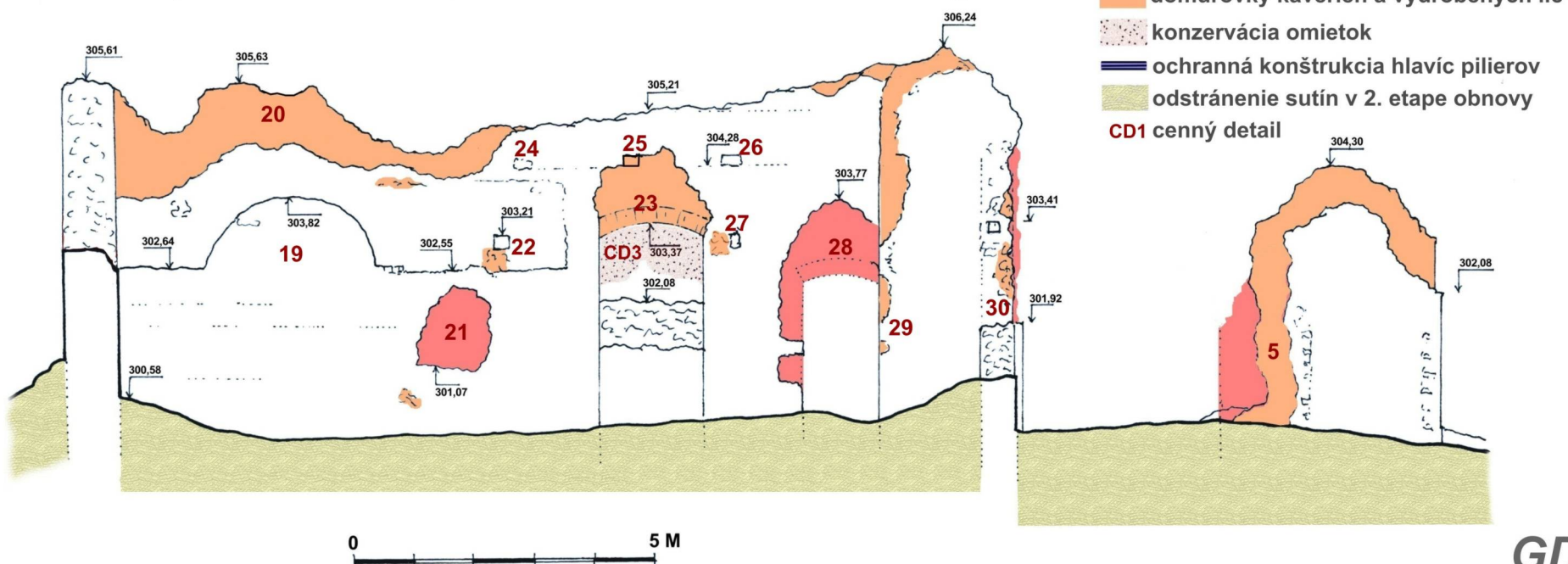

Rezopohl'ad A-A', M 1:75 - návrh obnovy

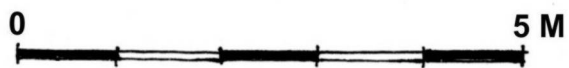
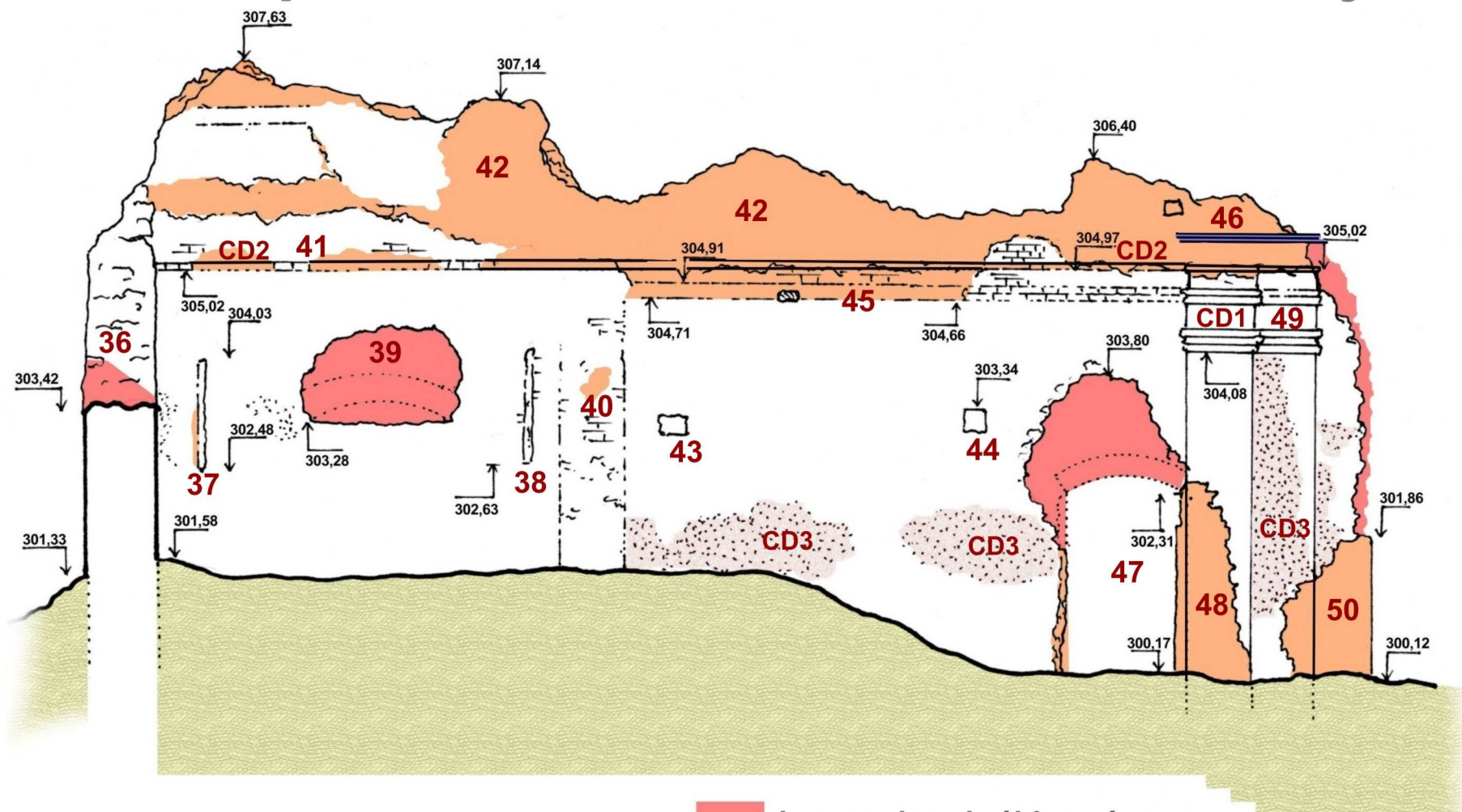
GD 25

Rezopohl'ad E-E', M 1:75 - návrh obnovy

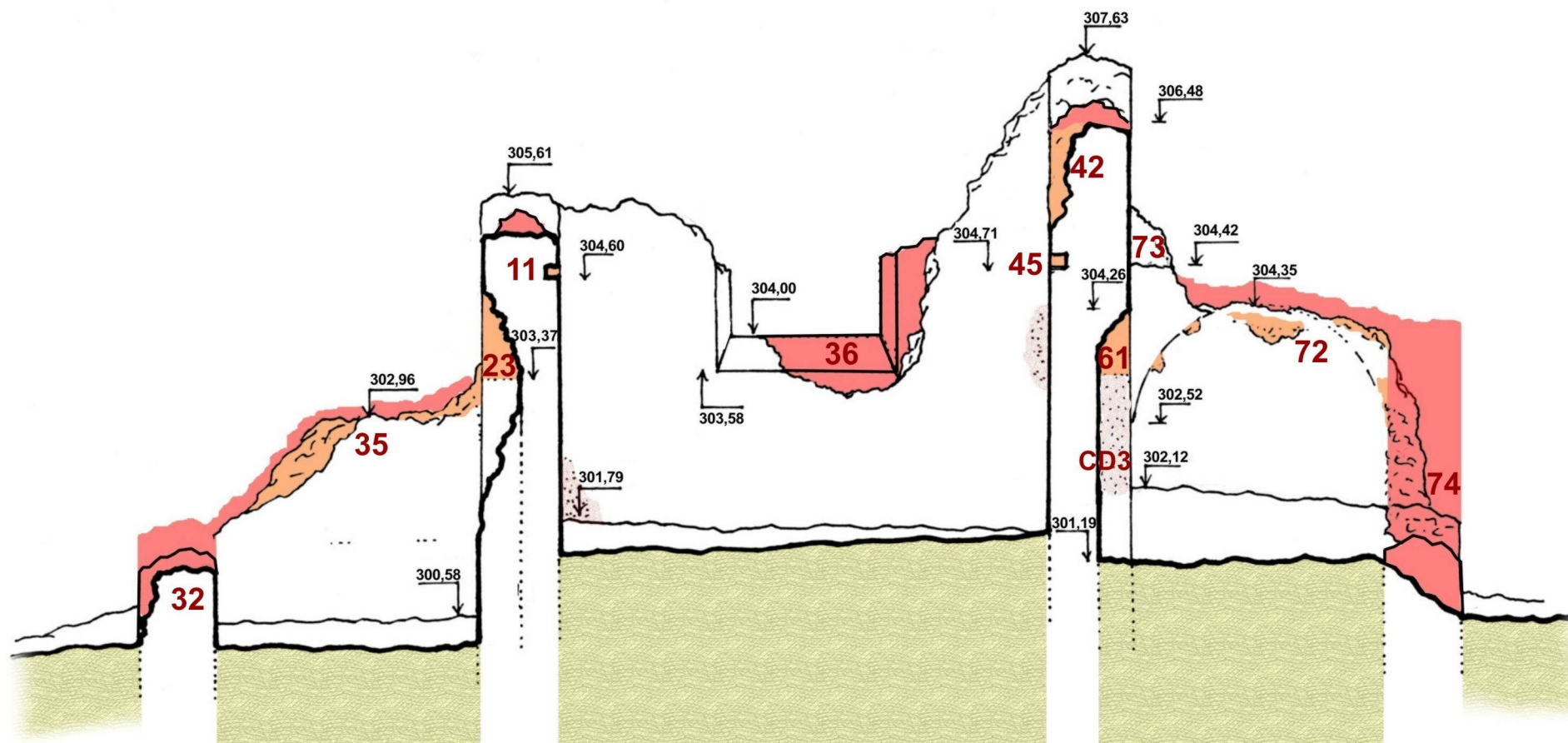
GD 26

Rezopohl'ad B-B', M 1:75 - návrh obnovy

- domurovky v hrúbke múru
- domurovky kaverien a vydrobených líc
- konzervácia omietok
- ochranná konštrukcia hlavíc pilierov
- odstránenie sutín v 2. etape obnovy
- CD1 cenný detail

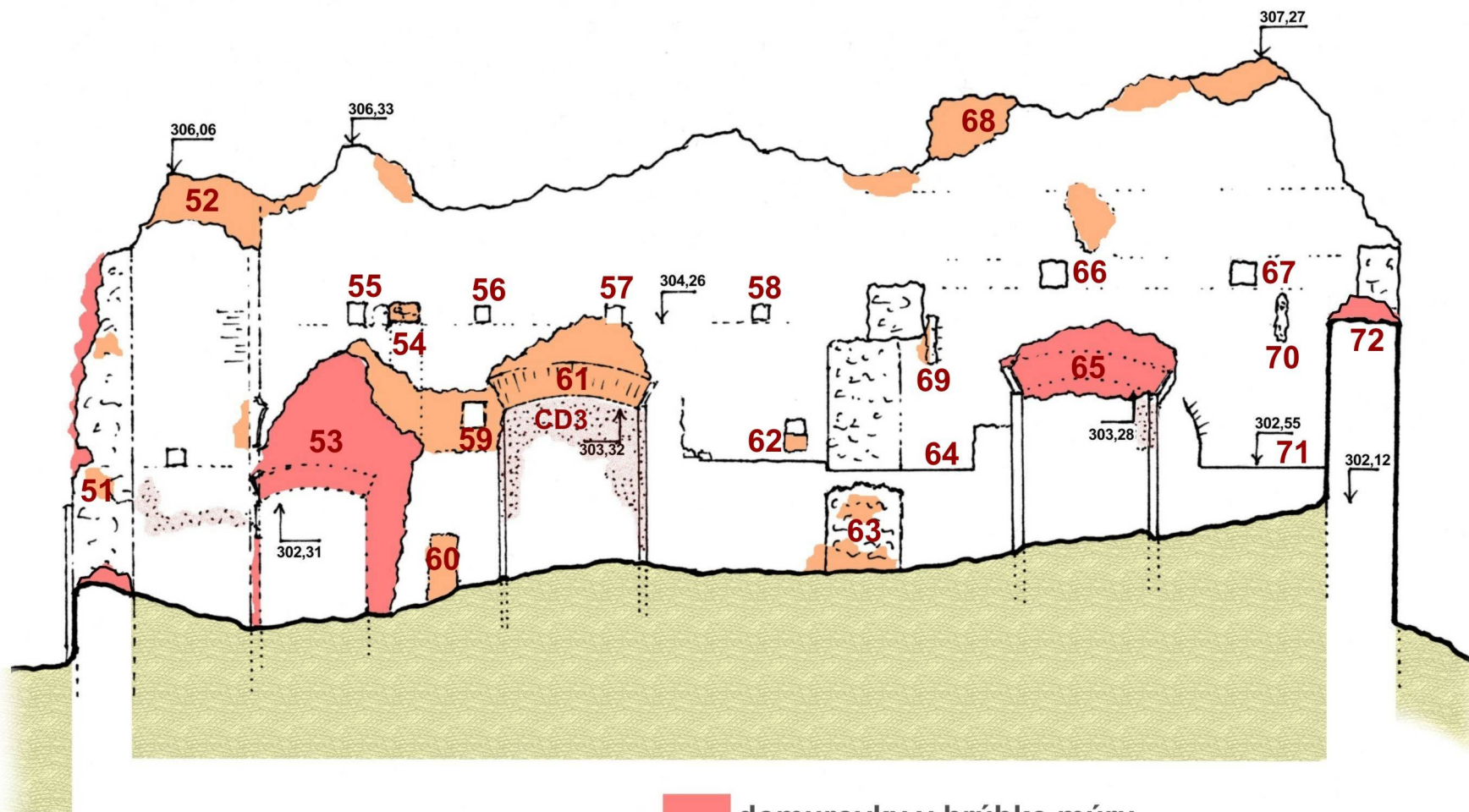
Rezopohľad C-C', M 1:75 - návrh obnovy

0 5 M

- domurovky v hrúbke múru
- domurovky kaverien a vydrobených líc
- konzervácia omietok
- odstránenie sutín v 2. etape obnovy
- CD3** cenný detail

Rezopohl'ad D-D', M 1:75 - návrh obnovy

0 5 M

- domurovky v hrúbke múru
- domurovky kaverien a vydrobených líc
- konzervácia omietok
- odstránenie sutín v 2. etape obnovy
- CD3 cenný detail